עין משפט נר מצוה

נה א מיי' פי"ג מהל' מעה"ק הל' יג [לחם שם]:
נו ב ג מיי' פ"ג מהל' פסוה"מ הלכה יט:

◆

שיטה מקובצת

א] לא זו קדושה בלא זו אלא עד שיניחם בביסא ביחד. הרגמ"ה. משמע דלא ילפינן לר' חנינא מנחה מלחם הפנים ותימה דאמרינן לעיל קומצין מכלי שעל גבי קרקע שכן מצינו בסילוק בזיכין אלמא ילפינן מנחה מלחם הפנים וי"מ דאתיא דלא כר' חנינא (נראה שחסר כאן כמה תיבות וכך צ"ל) [ולא נהירא וי"ל] דהכא ודאי לא יליף מלחם הפנים ליקדש זה בלא זה דאפשר משאי אפשר הוא אבל למילף שקומצין מכלי שעל גבי קרקע שפיר ילפינן הסילוק בזיכין דאי איתא דבקמיצה הוה צריך הגבהה לכלי ה"נ הוה צריך להגביה את השלחן בשעת סילוק בזיכין: ב] ולרבי חנינא א"כ עשרון למה נמשח בשמן המשחה הואיל ואינו יכול לקדש המנחה עד שיניחנה בביסא ויבללנה. הרגמ"ה, ותיבות והלא כו' בלא שמן נמחק: ג] למנחת חוטא דאין בה לא שמן ולא לבונה היה מקדש העשרון מיד וכן לוג לקדש שמן של מצורע שלא היי בו מנחה. הרגמ"ה: ד] ללוג שמן של: ה] אבל מזרקות שהן כלי הלח לקבל הדם הן מקדשות אפי' היבש שנאמר. הרגמ"ה: ו] מנחה לחה היא דכתיב בלולה בשמן: לא נצרכא אלא ליבש שבמנחה שאם יש בה יבש שלא נבלל יפה היה מקדשו המורק כמו הלח וכמו שהיה מקדש היבש שבה כך היו מקדשין המנחה אף אם לא היה בו שמן כלל והיינו דרב דאמר מנחה קדושה בלא שמן. הרגמ"ה: ז] מתיבת דהיינו כו' עד תיבת ואיבעית נמחק: ח] ואיבעית אימא לא תימא ביבש שבה אלא אפי' אותו שבלול בשמן הוי יבש לגבי דם דדם הוא לח הרבה כמשקה והמנחה הוא כעיסה והויא כמו יבשה לגבי לחות של דם וכי היכי דמקדשי מנחה בלולה דהויא יבשה לגבי דם ה"נ מקדשי יבש גמור בלא שמן והיינו דרב. הרגמ"ה: ט] אמר רבי אלעזר זבחים (דף סג ע"א): י] שיחזיר ויחזור ויקמוץ: יא] מנין תוס' זבחים (דף כט ע"א) ובזבחים (דף סג): יב] שלשתן בכלי ביחד: יג] מקדש כלום: יד] לא כגון הין: טו] מדת לח לא מקדשה יבש ומדת יבש לא מקדשה לח דמדת יבש לא חזיא למדוד לח ואין: טז] דמנחת חוטא דאינה צריכא שמן אלא סולת גרידתא הוא הס"ד: יז] תיבת סלת נמחק: יח] הוי צלול ומנחה הויא בעיסה בלולה: יט] דריסת רגלי ישראל: כ] ומנחה כתיב קדש קדשים: כא] כליל. עולה כולה לגבוה: כב] כפרה הוא בדם דכתיב כי: כג] שאינה מין דם לא: כד] ואין כהנים: כה] המחוק למה נמשח: כו] לר' חנינא והר"ר שמואל תירץ דאמרינן לקמן כל המדידות היו מודדין בלוג ולוג ע"ה נמשח ונגאי הוא לערות מכלי קודש לכלי חול. תו"ח. כז] מהר"פ וא"ת לר"ש כו' וי"ל שהיו מניחין הכל בביסא תחילה הסולת והלבונה כדאמרי' לעיל שלם הי' מביאו ואחר כך חוצהו וכיון שהיה מונח בתחלה בכלי קודש גנאי הוא להניחו בכלי שלא נמשח והיה צריך ליזהר שלא יתערב השמן בסולת כשהיה נתון בתחילה בביסא דאם לא כן לא היה יכול לחצותה מחציתה בבוקר ומחציתה בערב וא"ת וי"ל דאמר מביא מנחה ואח"כ חוצהו משמע שהיה מביא עשרון שלם מביתו כדי שתהא כולה קדושה ביחד ומהתם מוכיח ר' יוחנן דאינה קדושה לחצאין וכשרביאה [illegible] כלום מה תיקן והלא אין הסולת קדוש בלא שמן ולבונה ואין לומר שהיה בולל מיד השמן הא אמר התם לוג ומחצה בערב וי"ל שהיה [illegible] בביסא ג' גומות אחת לשמן ואחת ללבונה ואחת לסולת והיה נותן הכל בבוקר כל אחד בגומא לבדה ואח"כ חוצה ע"כ: כח] כלי לח [illegible] כח] מקדשין שנאמר והיבת כו' נמחק: כט] בקונטרס דדייק: ל] בלא שמן וי"ל דהכי מוכיח מדקאמר שמואל דמורק מקדש יבש [illegible] א"כ שמן דבהדי מנחה אינו גורם הקדושה ובלא שמן מקדשין. והר"ם תירץ דהכי מוכח דקי"ל דמנחת נחשון נאכלת כדכתיב קחו את [illegible] המנחה הנותרת מאשי ה' ואכלוה מצות לרבות מנחת נחשון וכיון שנאכלת נקמצת (וחסר ונ"ל שכך צ"ל) [כמו שאר] מנחה נקמצת [illegible]

תוספות

ובמחוק היו מודדין לחביתי כ"ג ועשרון המחוק כה] ט) (לא) נמשח לרבי חנינא דאין מנחה קדושה בלא שמן וי"ל פן יבא לטעות בשום פעם ולמדוד במחוק למנחת חוטא אבל אין לתרץ דר"מ סבר כר' י) יוחנן דאמר כפ' כל המנחות באות מצה ס) (לקמן דף נז:) גמרינן דמייב על לישתה למדת יבש לא נתקדשו כפ' שתי מדות (לקמן דף ל.) משמע דסבר ר"מ דנתקדשו גבי הא דתנן התם כל מדות שבמקדש היו גדושות ומוקי לה כר"מ ואפי' עשרון גדוש אפשר דמקדש דהא דאמר לעיל שהמוכרן לבישא גדושה ומיבעיא לן נמי בפ' שתי מדות (שם פז:) גבי שולחן אי מקדשי בגדוש או לא משמע דשאר כלים לא מקדשי ההוא גדוש לא צריך אבל גדוש זה שהוא מדתו של כלי מקדש וזה אין להקשות לרבי אלעזר דאמר לעיל מנחת חביתין קדושה לחצאין עשרון מחוק לר"מ למה נמשח דבלאו טעמא דפרישית שלא יבא לטעות מלוה לקדש שלימה ואלו מקרא דמחציתה דההוא אוקימנא לעיל להביא חביתו שלם ולעכב משום דחוקה כתיבא ביה וא"ת לר"ש דאמר לקמן בפ' שתי מדות (דף פז:) דמדה יתירה היתה שם של לוג ומחצה שבה היה מודד לחביתי כ"ג לוג ומחצה בבוקר ולוג ומחצה בערב למה נמשח כיון דאין שמן קדוש בפני עצמו כו] לר' חנינא וי"ל דתחילה מניחין שלשה לוגין שמן עם הסלת בכיסא וכדפרישית לעיל שהיה גנאי להוציא מכלי שרת לכלי חול: **כלי** הלח מקדשין את הלח ומדות היבש כו'. מה שדקדק התנא דקרי לשל לח כלי ולשל יבש מדות משום דבשל יבש היו מדקדקין לעשות כענין זה שיהא גדוש תילתא כדרך כל שאר מדות מ"מ גם על של לח שם מדה עליו כדקאמר שמואל ל"ש אלא מדות אבל מורקות מקדשין ובשל לח איירי ובפ' שתי מדות (שם פז:) תנן ז' מדות היו במקדש וקא חשיב דלח ובפ' המזבח מקדש (זבחים פח. ושם) פירש הקונטרס דכמה כלים היו מיוחדים ללח שאינם מדות כגון מורקות וקערות לדם ליין ולשמן אבל ליבש לא היו מיוחדין אלא שתי מדות של יבש שהיו במקדש עשרון וחצי עשרון דכלים שנותנין בו ע) מנחה כלי לח כז] היו שמורקות וקערות ראוין לכך:

אבל מורקות מקדשין כח] [כו'] שנאמר שניהם מלאים סולת. פירש בקונטרס כט] פ) (דדייק) דאלמא מורקות וקערות קידשו בלא שמן וזהו תימה דהכתיב בלולה בשמן ומנא ליה דמנחה קדושה ל] בלא שמן ופירש ר' שמואל דדייק מדסבר צ) לא] (רישא) דמורקות מקדשין שאינו ראוי לה כמו מנחה הואיל וראויה להתקדש בכלי אחר דהיינו כיסא אף מנחת סלת מתקדשת בלא שמן ולבונה אע"פ שאינה ראויה לכלי זה הואיל ומתקדשת בכלי אחר כגון מנחת חוטא ומלשון המשנה דקדק ר' שמואל דקתני פרק המזבח מקדש (זבחים פו.) כשם שהמזבח והכבש מקדשין את הראוי להם כך כלים מקדשים ומדלא קתני ק) כלי שרת מקדשין את הראוי להם ש"מ דמקדשין אע"פ שאינו ראוי להם כגון מורקות של דם שמקדשין את המנחה ועל חנם הוצרך רבי שמואל לדיוק זה והא דלא ילפי' מינה מדות משום דלא נראו מעולם אלא זו למדידת לח וזו למדידת יבש ועוד יש לפרש דדייק הש"ס מדאמר שמואל אבל מורקות מקדשין ולא קאמר מקדשין מנחות ר) ונסכים דכתיב בההוא קרא ש"מ דאפי' מנחת חוטא קאמר דילפינן מלתא ממילתא ומדמקדשין מורק וקערה מה שאין ראוי להם הואיל וראוי ש) לכל אחד כ"ש זה הכלי שמקדש מה שראוי להיות בתוכו עוד יש לפרש דדייק מדיליף שמואל דורות משעה מנשיאים כ"ש דילפינן מילתא ממילתא כרב דמנחה קדושה בלא שמן כמו שמצינו במנחת חוטא ואע"ג דמוכח לקמן בהקומץ רבה (ד' יט:) דלא יליף שמואל דורות משעה אלא משום דתנא ביה קרא תריסר זימני מ"מ לב] כיון דיליף דורות משעה בכל ענין שילמדו הוא הדין מילתא ממילתא:

רבי

גמרא

א) לא זו [א] קדושה בלא זו ולא זו קדושה בלא זו ג) ולר' חנינא עשרון למה נמשח ה) (והלא אינו עשוי אלא למדידת קמח בלבד והקמח אינו קדוש בלא שמן) ו) למנחת חוטא ולוג למה נמשח ללוג ז) של מצורע ואף שמואל סבר לה להא דרב דתנן [ב] כלי הלח מקדשין את הלח ומדות היבש מקדשין את היבש [ג] ואין כלי הלח מקדשין את היבש ולא מדות היבש מקדשין את הלח ואמר שמואל ל"ש אלא מדות אבל [ד] מורקות ח) (של דם) מקדשות את היבש שנא' [1] שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה א"ל רב אחא מדפתי לרבינא י) מנחה לחה היא א"ל לא נצרכא אלא ליבש שבה ו) [ג] (דהיינו לבונה ואי ס"ד קסבר שמואל אין מנחה קדושה עד שיהו כולן יבש שבה היכי משכחת לה והלא כולן לחים הן מפני השמן אלא ש"מ קסבר שמואל האי בלא האי) ח) ואיבעית אימא מנחה לגבי דם כיבש דמיא גופא ט) א"ר אלעזר מנחה שקמצה בהיכל כשרה שכן מצינו בסילוק בזיכין מתיב ר' ירמיה [ה] וקמץ משם ממקום שרגלי הזר עומדות בן בתירא אומר מנין שאם קמץ בשמאל שיחזיר י) ויקמוץ בימין ת"ל וקמץ משם ממקום שקמץ כבר איכא דאמרי הוא מותיב לה והוא מפרק לה איכא דאמרי א"ל ר' יעקב לר' ירמיה בר תחליפא אסברא לך לא נצרכא אלא להכשיר את כל עזרה כולה שלא תאמר הואיל ועולה קדשי קדשים ומנחה קדשי קדשים מה עולה טעונה צפון אף מנחה טעונה צפון מה לעולה שכן כליל מחטאת מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות מאשם מה לאשם שכן מיני דמים מכולהו נמי שכן מיני דמים אלא איצטריך ס"ד אמינא הואיל וכתיב [2] והקריבה אל הכהן והגישה אל המזבח וקמץ מה הגשה בקרן דרומית מערבית אף קמיצה נמי בקרן דרומית מערבית קמ"ל גופא [ו] א"ר יוחנן שלמים ששחטן בהיכל כשרין שנאמר ושחטו פתח אהל מועד ולא יהא טפל חמור מן העיקר מיתיבי [ז] ר' יהודה בן בתירא אומר יא) מנין שאם הקיפו עובדי כוכבים את העזרה שהכהנים נכנסין להיכל ואוכלין בקדשי קדשים ושירי מנחות ת"ל

בקדש

רש"י

לא זו קדושה בלא זו. בכל המנחות הטעונות שמן ולבונה אין כלי שרת מקדש אחד מהם אלא א"כ שלשתן יב] ביחד בכלי: **ולרבי חנינא עשרון.** שהיתה במקדש לצורך מנחות כדאמר בפ' שתי מדות (לקמן פז.): **למה נמשח.** בשמן המשחה כדי לקדש את הנתון בתוכו הלא אינו יג] מתקדש כלום לר' חנינא דאין מחזיק לא שמן ולא לבונה עם העשרון של סולת: ומשני **לצורך מנחת חוטא.** נמשח דסולת גרידתא הוא: **להא דרב.** דכלי שרת מקדש סולת גרידתא אע"ג דלא חזי להקטיר בלא שמן: **דתנן.** במס' זבחים בפ' המזבח מקדש הראוי לו: **מדות של יבש.** שתים היו עשרון וחצי עשרון כפ' שתי מדות (לקמן פז.): **ל"ש.** דאין כלי הלח מקדשין יבש אלא ט) במדות לח יד] הין וחצי הין כו' בפ' שתי מדות (שם פז:) דכל מדה לא חזיא אלא למילתא ס) למדוד הלכך (לח) לא מיקדשין טו] דמדת לח לא חזיא למדוד יבש דאין בלח עשרון וחצי עשרון: **אבל מורקות (של דם).** שהן כלי לח מקדשין יבש: **שניהם מלאים סלת.** וכמנחת נסכים קמשתעי דטעונה שמן וקאמר דמורק וקערה קדשו סלת אלמא אית ליה לשמואל דכלי שרת מקדשין סלת בלי שמן. ואם תאמר לר' חנינא קשיא מתני' דקתני מדות יבש מקדשין יבש איהו מוקי לה בעשרון דמנחת חוטא טז]: **מנחה לחה היא.** דבלולה בשמן ומהאי קרא לא תיפוק דמורקין מקדשין יבש: **לא נצרכא אלא ליבש שבה.** מנחה בלולה א"א בלא קרטין סלת יבש שלא יגיע בהן השמן ואפי' הכי מתקדשין במזרקין וכי היכי דאותו יבש מתקדש מסתברא נמי דסלת יבש נמי בלא יז] ע) (סלת) שמן מיקדשין: **ואיבעית אימא מנחה לגבי דם כיבש דמיא.** דדם יח] הוא צלול ומנחה הויא כעיסה ואפ"ה מקדש לה מורק שהוא כלי דם הלכך יבשה גמורה נמי מקדש: **רגלי הזר עומדות.** אחת עשרה אמה בכניסת העזרה במזרח מקום דריסת יט] ישראל אלמא עזרה בעינן: **בן בתירא.** לאו דוקא נקט אלא סיומא דברייתא היא: **לא נצרכא.** האי וקמץ משם אלא להכשיר כל העזרה ולאו למידק מינה עזרה ולאו היכל דלגופיה איצטריך קרא א): בעולה ב) ומנחה כ] [נאמר] קדשי קדשים ובעולה כתיב צפון שנאמר (ויקרא א) ושחט אותו על ירך המזבח צפונה: כא] עולה [כולה] כליל לגבוה שנאמר וערכו בני אהרן את הנתחים וגו' (שם): **מחטאת.** הוי גמרינן דמנחה טעונה צפון להכי איצטריך וקמץ להכשיר כל העזרה: **על חייבי כריתות.** שוגגין: **מאשם.** ג) [דאשם] אינו בא על כרת אלא על שבועת שקר ומעילות ושפחה חרופה וטעון צפון דכתיב במקום אשר ישחטו את העולה ישחטו את האשם (שם ז): **מיני דמים.** תמורה כפרתן דעיקר כפרה כב] בדם כתיב כי הדם הוא בנפש יכפר (שם יז) אבל תאמר במנחה שאינה מין כג] הדם: **אלא איצטריך.** וקמץ: **הגשה.** שמגיש כל המנחה קודם קמיצה ומגיע הכלי בחודה של קרן דרומית מערבית בפ"ג (לקמן יט:): **קמ"ל.** דאם רצה מחזירה אחר הגשה לכל מקום שירצה בעזרה וקומץ: **הקיפו עובדי כוכבים.** למלחמה ואין כד] כהנים יכולים לאכול בעזרה מפני רמחים וקשתות: **נכנסין להיכל.** ולא אמרינן דליפסלו קדשים בהך יציאה דיצאו מעזרה להיכל:

בקדש

מסורת הש"ס

א) רש"ק מ"ו, ב) זבחים פח. לקמן יט:, ג) רש"ק מ"ו, ד) זבחים פג. לעיל ו:, ה) זבחים סג., ו) שם ע"ש, ז) במדות לא ו' מדות שהיה שם הין כו'. נ"ק, ח) נ"א למדוד לא הילכך לא כו'. נ"ק, ט) נ"ק מ"ו, י) [ויקרא ו], כ) [עי' זבחים נג: ול"ע], ל) נ"ק, מ) נ"א למה. נ"ק, נ) בס"י ר' יוחנן, ס) אלה למדת יבש לא נתקדשו בכפ' שתי מדות כו' כל"ל. נ"ק, ע) מנחות. נ"ק, פ) נ"ק מ"ו, צ) מדסבר שמואל למזרקות. נ"ק, ק) כך הכלים מקדשין. נ"ק, ר) [נ"ל מקדשין מנחות ונסכים], ש) לכלי אחר. נ"ק.

◆

תורה אור השלם

1. וקרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: במדבר ז יג
2. והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה על כל לבנתה והקטיר הכהן את אזכרתה המזבחה אשה ריח ניחח לה': ויקרא ב ב
3. והבאת את המנחה אשר יעשה מאלה לה' והקריבה אל הכהן והגישה אל המזבח: ויקרא ב ח

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא נצרכא וכו' קרא הס"ד ואח"כ מ"ה ומנחה קדשי קדשים שנאמר קדשי קדשים ועולה:

◆

מוסף רש"י

שניהם מלאים סולת. למנחת נדבה (פי' החומש במדבר ז' וכו' רש"י כאן). **כלי הלח** מקדשין את הלח. קערות ומזרקות לדם ולין ולשמן **מדות היבש.** שתי מדות של יבש היו שם עשרון וחצי עשרון. עשרון למדידת כל המנחות וחצי עשרון לחלות בו מנחת חביתי [illegible]

בשמאל שיחזיר. הקומץ לתוך השיריים ולא אמרינן כבר נפסלה (זבחים סג.). **לא נצרכא.** האי ממקום [illegible] אלא להכשיר. דלא ניבעי על ירך המזבח צפונה אלא כל מקום דריסת רגלי ישראל כשר לקמיצה וכל שכן עזרה [illegible] **ועולה קדשי קדשים.** משום דלא כתיב בה איצטריך לאשמועינן דאפילו קדשי קדשים היא [illegible] ונקדשים קלים [illegible] **שכן כליל.** [illegible] ושחטו. בשלמים כתיב. **פתח אהל מועד.** בעזרה [illegible]

א. [illegible]